

Naudanlihantuotannon kehittäminen Pohjois- Suomessa

(Nauta-hanke)

Päivi Lamminen ja Arto Huuskonen

MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus), Kotieläintuotannon
tutkimus, Tutkimusasemantie 15, 92400 Ruukki, paivi.lamminen@mtt.fi

Loppuraportti
Tutkimusyhteistyöhanke v. 2004-2005
Hankkeen numero 15980
Diaarinumero

Sisällysluettelo

HALLINNOIJA, TOTEUTUSORGANISAATIO, RAHOITTAJAT	3
HANKKEEN AIKATAULU.....	4
HANKKEEN TAVOITTEET JA ARVIO TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA:.....	6
SYNTYNEET TULOKSET/ TUOTOKSET.....	8
HANKKEEN TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI JA VASTOINKÄYMISET	10
HANKKEESTA TIEDOTTAMINEN JA JULKISUUS	10
HANKKEEN TOIMINTOJEN JATKAMINEN JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	11
RAPORTIN LIITEAINEISTO	11
HANKKEEN ITSEARVIOINTI: MITEN HANKE ONNISTUI?.....	11

Hallinnoija, toteutusorganisaatio, rahoittajat

Hankkeen toteuttaja MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus), Kotieläintuotannon tutkimus, Tutkimusasemantie 15, 92400 Ruukki
puhelin: 08-27084500, fax: 08-27084599 ,
Yhteyshenkilö: Päivi Lamminen, puhelin: 08-27084508, paivi.lamminen@mtt.fi

Hakijataho

Hankkeen vastuullisena toteuttajana ja hallinnoijana toimii MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus) Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasema.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön alainen yksikkö, jonka tehtävänä on suomalaisen elintarviketuotannon kehittäminen. MTT:n (maa- ja elintarviketutkimuskeskus, Kotieläintuotannon tutkimus) sijaitsee Ruukissa, 60 kilometriä Oulusta etelään. Tutkimusaseman tärkeimpinä tutkimuskohteina ovat nurmi- ja lihanautatutkimukset. Peltokasveissa keskitytään perunaan ja viljoihin. Lisäksi tehdään marjanviljelyyn, koristekasveihin, luonnonmukaiseen viljelyyn ja ympäristöön liittyviä tutkimuksia. MTT:llä on käytössään maataloustuotannon kehittämis- ja tutkimustyössä tarvittava laitteisto ja tietotaito. Vahvuutena kehittämistyölle on MTT:n muiden yksiköiden (mm. kotieläintuotannon tutkimus ja taloustutkimus) sekä tiedonhankintapalveluiden kautta saatava tuki (mm. maailmanlaajuinen alan kirjastopalvelu).

Yhteistyötahot

A-Tuottajat Oy on tuottajaosuuskuntien - Itikka osuuskunnan, Lihakunnan, Osuuskunta Pohjanmaan Lihan - sekä Atria Oyj:n omistama yritys. A-Tuottajat Oy:n merkittävimmät tehtävät ovat hankkia liharaaka-ainetta Atria Oyj:lle, harjoittaa eläinvalitystoimintaa sekä tuottaa ja markkinoida tuottajapalveluita maatalousyrittäjille. A-Tuottajat Oy aloitti toimintansa 1.1.2001 ja henkilöstöä yrityksessä työskentelee noin 135 henkilöä.

Rehuraisio Oy on kotieläintuottajan luotettava kumppani, joka tarjoaa tehokkaat ja turvalliset rehuseokset sekä uusimmat ruokintaratkaisut. Rehuraisio Oy on toinen kahdesta suuresta rehuvalmistajasta Suomessa. Markkinaosuus on lähes 40 %. Myynti tapahtuu yhteistyössä maatalouskauppiaiden kanssa. Rehuraision laadukkaat rehut ovat olleet markkinoilla vuodesta 1948. Viennin painopistealueet ovat Venäjä ja Baltia. Merkittävintä vienti on hyötyeläin- ja kalanrehusektorilla. Vuonna 2002 Raisio Yhtymän rehutoimialan liikevaihto oli siihen kuuluva kasviöljyteollisuus ja Monäs Feed mukaan lukien 159,4 milj. euroa. Työntekijöitä on noin 260.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikkö on Pohjois-Suomen luonnonvara-alan osaamiskeskus, josta valmistuu pohjoisen

luonnon, sen erityispiirteet ja mahdollisuudet hallitsevia asiantuntijoita. Paitsi korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, luonnonvara-alan yksikkö tarjoaa monipuolisia palveluja myös alueen elinkeinoelämälle.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-ala haluaa olla voimakkaasti mukana kehittämässä elinvoimaista ja modernia maaseutua, jossa on hyvä elää ja yrittää ja rakentamassa hyvää ja tervettä ympäristöä sekä maaseutu- että taajama-asukkaille. Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö on luonnollinen osa luonnonvara-alan arkea. Säännöllisen opiskelija- ja opettajavaihdon ansiosta yksikössä on tuoretta tietoa alan kansainvälisestä kehityksestä. Tutkintotavoitteista koulutusta tarjotaan kolmena koulutusohjelmalla, joita ovat maaseutuelinkeinojen, maisemasuunnittelun ja puutarhatalouden koulutusohjelmat.

-

Hanke on rahoitettu alueellisesta maaseutuohjelmasta.

Hankkeen aikataulu

Hankkeen toiminta-aika Pohjois-Pohjanmaan Alma-alueella on 8.3.2004 – 28.2.2006.

Karjataloustuotannon osuus Pohjois-Pohjanmaalla on merkittävä tarkasteltaessa maataloustuotteiden myynnistä saatavia rahavirtoja. Noin 83 % myynnin arvosta tulee karjataloustuotteista. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa on noin 17 % koko valtakunnan lypsylehmistä ja yli yksivuotiaista lihasonneista. Emolehmissä vastaava luku on noin 10 %. Onkin siis kiistattoman selvää, että suurimmat vaikutukset Pohjois-Suomen maataloustuotannon kehittämisessä ja monipuolistamisessa saadaan karjataloustuotannon eteenpäin viennin kautta.

Pohjois-Pohjanmaan maidon- ja naudanlihantuotantoa uhkaavat samat asiat kuin valtakunnallisella tasolla. Viimeksi kuluneiden vuosien aikana naudanlihaa on tuotettu Suomessa keskimäärin 90 miljoonaa kiloa ja maitoa noin 2 395 miljoonaa litraa. Naudanlihantuotannosta Pohjois-Pohjanmaan osuus on ollut noin 12,6 miljoonaa kiloa. Maidontuotannosta Pohjois-Pohjanmaan osuus on 330 miljoonaa litraa. Naudanlihantuotannosta 93 prosenttia perustuu lypsylehmiin ja vain seitsemän prosenttia emolehmiin. Naudanlihantuotanto onkin hyvin riippuvaista lypsyrotuisten lehmien määrästä ja sitä kautta saatavasta eläinaineksestä. Kuitenkin tällä hetkellä lypsylehmien lukumäärässä on selkeä laskutrendi eikä se ole ennusteiden mukaan muuttumassa. Maidontuotannon osalta tilanne ei ole aivan yhtä huolestuttava, sillä vuosittain kohoava maidonkeskituotos lehmää kohden pystyy pitämään kokonaistuotannon edellisvuosien tasolla. Vuonna 2002 Pohjois-Pohjanmaalla oli lypsylehmätiloja 2 582, joilla oli yhteensä 47 617 lypsylehmää. Emolehmätiloja oli 186, joilla yhteensä 2 447 emolehmää.

Naudanlihan kotimaisen kulutuksen arvioidaan asettuvan lähivuosina noin 90 miljoonan kilon tienoille vuodessa, ja optimististen ennusteiden mukaan tuotanto on kuluvaan vuosikymmenen lopulla 70 miljoonan kilon paikkeilla. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos laskee rakennekehitysarviossaan, että jopa kolmannes naudanlihasta jouduttaisiin tuomaan vuonna 2008. Kotimaisen naudanlihan tuotannon lasku johtuu pohjimmaltaan siitä, että Suomessa naudanlihaa tuotetaan pääasiassa maidontuotannon ohessa. Suomessa ei ole perinteisesti ollut suuria liharotuisia nautakarjoja. Lypsylehmien lukumäärä alenee joka vuosi, sillä lehmän keskituotoksen noustessa lehmiä tarvitaan yhä vähemmän Suomen maitokiintiön täyttämiseen. Ja kun lehmien määrä laskee, naudanlihan tuotantoon tarvittavia vasikoita syntyy entistä vähemmän. Naudanlihan tuotanto alenee tämän vuoksi parin prosentin vuosivauhtia.

Naudanlihaa tuodaan ulkomailta vuosi vuodelta enemmän, ellei erikoistumista naudanlihantuotantoon saada elpymään. Tuontiliha on useimmiten liharotuisten eläinten ruhojen arvo-osia. Ilman yhtenäistä ja voimakasta kotimaista kilpailuohjelmaa emme pysty säilyttämään tai parantamaan kilpailukykyämme. Kysyntää kotimaiselle naudanlihalle olisi, sillä hullun lehmän tauti ja rehuskandaalit lietsovat edelleen epäluuloa tuontilihaa kohtaan. Suomalaiset kuluttajat arvostavat edelleenkin Suomessa tuotettua lihaa. Pohjoissuomalaisen karjataloustuotannon menestymisen keinoja ovat:

- Tuotannon monipuolistaminen
- Panostaminen emolehmätuotantoon
- Lihantuotannon tehokkuus, teuraspaino ja nettokasvu
- Tuotannon erikoistuminen
- Kannattava yksikkökoko
- Tilojen välinen yhteistoiminta
- Kestävä lypsylehmä

Parhaiten kotimaisen naudanlihantuotannon lisääminen onnistuu emolehmätuotannon kautta. Päinvastoin kuin maitokiintiö, Suomelle asetettu emolehmäkiintiö on kaukana täyttymisestä. Suomessa on noin 35 000 emolehmää, joista 27 000 on tuotantoemoja loppujen ollessa palkkiohiehvoja. EU:n Suomelle asettama kiintiö on 55 000. Suomessa emolehmätilojen keskimääräinen yksikkökoko on pieni, vain 17 emoa/tila. Pieni yksikkökoko johtuu osaltaan siitä, että osalla maidontuotantoon ja loppukasvatukseen erikoistuneilla tiloilla on pieni määrä emoja, lähinnä harrastuksena. Tuotannon aloittamisvaiheessa ongelmana on muun muassa hidas pääomakierto ja puutteelliset tiedot emolehmätuotannosta. Emolehmätuotantoon erikoistuminen ei ole innostanut tuottajia, sillä alan kannattavuus on nähty heikkona ja tuotannosta ei ole ollut riittävästi tietoa. Viime vuosina emolehmistä maksetut palkkiot ovat nousset merkittävästi ja vasikoista tai myydyistä teuraista saatavat tulot ovat myös nousseet mahdollistaen kannattavan tuotannon. Kannattavuutta parantaa myös naudanlihan tuotantovaje ja maitorotuisten välitysvasikoiden väheneminen.

Maitorotuisten vasikoiden siirtymistä lihantuotantoon voitaisiin lisätä aikaansaamalla kestävämpi lypsylehmä. Tällä hetkellä uudistukseen tarvitaan melkein kaikki tilalla syntyneet lehmävasikat. Nykyisellään lypsylehmä poikii vain noin 2,4 kertaa elinaikanaan, jolloin syntyneistä vasikoista 42 % tarvitaan uudistukseen, Jos lypsylehmän poikimäkerrat voitaisiin nostaa 3,4:n, niin uudistustarve olisi noin 10 % pienempi. Tällöin uudistukseen tarvittavien hiehojen lukumäärä pienenesi ja ylimääräiset lehmävasikat saataisiin lihantuotantoon. Tehokas lihahiehojen kasvatus vaatii lisää selvitystä, sillä nykyiset ruokintamenetelmät ovat hyvin puutteelliset.

Naudanlihantuotantoa on pyritty viime vuosina ylläpitämään myös teuraspainoja nostamalla. Kehittämällä hinnoittelua suuria teuraspainoja suosivaksi onkin saavutettu noin 320 kilon keskiteuraspaino myös maitorotuisilla sonneilla. Muun muassa nousseen teuraspainon avulla on pystytty hidastamaan kotimaisen naudanlihan tarjonnan alentumista. Valitettavasti suotuisan kehityksen ylle on noussut mustia pilviä, jotka uhkaavat katkaista teuraspainojen positiivisen kehityksen. Yhteiskunnan määrittelemien terveysvaatimusten mukaisesti rasvan syöntiä tulisi välttää. Tämä aiheuttaa sen, että myös jalostavalle lihateollisuudelle ruhojen rasvoittuminen on taloudellinen ongelma. Tappioiden pienentämiseksi ruhon rasvapitoisuudesta on alettua sakottaa entistä ankarammin. Erityisesti korkeissa teuraspainoissa ruhot rasvoittuvat helposti ja näin ollen tuotannon taloudellinen kannattavuus alenee. Tuottajan vastaus muuttuneeseen hinnoitteluun voi olla eläinten teurastaminen pienempiä, jolloin ne eivät ehdi rasvoittua. Tällöin vaje naudanlihan osalta kasvaisi entistä nopeammin.

A-Tuottajat Oy:n hallinnoima Rakentava Kumppanuus -hanke päättyi 31.12.2003 Hanke toimi viiden T&E -keskuksen alueella, mukaan lukien Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi. Hankkeen loppuraportointi osoittaa nousevaa trendiä emolehmätuotannossa. Hankkeen aikana uusia emolehmätiloja syntyi 44 kpl, joiden tavoitteellinen emomäärä oli 1400 – 1600 emoa. Näistä tiloista sijoittui Pohjois-Pohjanmaalle 10 kpl. Lisäksi 30 tilaa Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueella jäi suunnittelemaan emolehmätuotantoa. Uusia emolehmäpihatoita rakennettiin 10 kpl ja monilla tiloilla rakennussuunnittelu on vasta alkamassa. Hankkeessa nousi esille rakennussuunnittelun puutteet emolehmätuotannossa ja erityisesti eläinten käsittelytilojen ja jaloittelutarhojen osalta. Loppuraportti toteaa, että kehittämistyö jäi pahasti kesken ja uusia toimenpiteitä eri alueilla tarvitaan nopeasti.

Hankkeen tavoitteet ja arvio tavoitteiden toteutumisesta:

Hankkeen tavoitteena on kotieläintuotannon monipuolistamisen kautta ylläpitää ja parantaa Pohjois-Pohjanmaan Alma-alueen

emolehmä-, lihanauta- sekä lypsykarjatilojen kilpailukykyä ja taloudellista asemaa. Samalla pyritään turvaamaan naudanlihan ja maidon tuotantomäärät alueella, jotta alue säilyttäisi asemansa vahvana karjataloustuotteiden tuottajana. Alueen kilpailukykyinen alkutuotanto luo pohjan elinvoimaisuudelle ja asutukselle. Alkutuotannon kilpailukykyä parannetaan elinkeino monipuolistamalla ja erikoistumisella sekä tilojen välisellä yhteistyöllä.

Hanketoiminnalla turvataan Pohjois-Pohjanmaan Alma-alueen osuus koko maan lihantuotannosta ja maataloustulosta sekä alkutuotannon työpaikkojen säilyminen. Emolehmähantuotanto tarjoaa mahdollisuuden nuorille, jatkaville viljelijöille ja kasvinviljelytiloille, mikäli maidontuotanto ei sovellu tilalle. Lypsylehmien määrä vähenee jatkuvasti, joten välitysvasikoita ei riitä kaikille halukkaille loppukasvattajille. Viljanviljely Pohjois-Pohjanmaalla ei useinkaan anna toimeentuloa ympärivuotisesti. Kotieläinten kautta saadaan hyödynnettyä pellot tehokkaammin ja viljelijä työllistää itsensä. Aktiivisten, kasvavien yritysten avulla alueen maatalous säilyy tuottavana ja pystyy tarjoamaan tulevaisuudessakin työpaikkoja yrittäjäperheille ja sitä kautta edistämään sidosryhmien (esim. elintarviketeollisuuden) työpaikkojen pysymistä alueella.

Naudanlihan omavaraisuuden turvaamiseksi on emolehmätuotannon lisääminen ja tuotannon kehittäminen ehdoton tavoite. Tavoitteena on tilojen yksikkökojojen (emoa/tila) kasvattaminen kannattavalle tasolle ja tuotannon optimointi maataloustuki uudistuksen mukaisesti.

Tavoitteet saavutetaan käyttämällä seuraavia keinoja:

1. Emolehmätilojen ja emolehmien määrän lisääminen alueella
2. Eläinaineksen parantaminen
3. Tuotantorakennusten rakentaminen ja olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen
4. Rehuntuotannon ja ruokinnan kehittäminen
5. Viljelijöiden taloussuunnittelutaitojen parantaminen ja tilakohtaiset laskelmat

Tavoitteena on selvittää voidaanko lypsylehmäksi kasvatettavan hiehon kestävyyttä ja maidontuotantokykyä parantaa voimakkaalla ruokinnalla. Samalla parannetaan maitorotuisten lihahiehojen teurastulosta ruokintaa kehittämällä.

Tavoitteet saavutetaan käyttämällä seuraavia keinoja:

1. Tehokkaampi lypsylehmien kasvatusmenetelmä
2. Tehokkaampi lihahiehojen kasvatusmenetelmä

Sonninkasvatuksen taloudellisuuden parantamiseksi selvitetään ruokinnan ja kasvatusolosuhteiden vaikutusta eläinten rasvoittumiseen.

Tavoitteet saavutetaan käyttämällä seuraavia keinoja:

1. Tilaselvitys ruokinnan ja olosuhteiden vaikutuksesta ruhon rasvoittumiseen ja lihakkuuteen
2. Kirjallisuusselvitys ruokinnan koostumuksen vaikutuksesta rasvoittumiseen

Syntyneet tulokset/ tuotokset

Hankkeen avulla alueen emolehmätilanne on parantunut huomattavasti, vaihtoehto on koettu kilpailukykyisenä maidontuotantoon verrattuna. Kysyntä neuvonnalle on ollut kova ja uusia lihantuotantoon suuntautuneita tiloja on syntynyt ja syntymässä edelleen. Koulutustilaisuudet aiheen tiimoilta ovat olleet erittäin suosittuja ja osallistujia on riittänyt, näin on myös voitu parantaa nykyistenkin tilojen osaamista.

Suomessa emolehmien määrä kasvoi vuoden 2005 aikana 4057 kpl, mikä oli lisäystä 12,8 %. Hankealueella merkittävintä lisäys on ollut Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa. Samaan aikaan lypsylehmien määrä väheni Suomessa 4902 kpl, joten vasikkamäärää verraten, tilanne pysyi ennallaan. Näihin lukuihin peilaten tulee edelleen tehdä määrätietoisesti kehittämistyötä emolehmämäärän lisäämiseksi ja lihan omavaraisuuden säilyttämiseksi.

Hankkeessa oli mukana 33 maatilaa, joista 8 emolehmätilaa, 17 maidontuotantotilaa, 2 sikatilaa, 3 naudanlihantuotantotilaa ja 3 kasvinviljelytilaa.

Hankkeen aikana tiloista aloitti emolehmätuotannon 8 tilaa ja 4 tilaa aloittaa kuluvan vuoden aikana hankkimalla ensimmäiset eläimet. Tavoitteellinen emolehmämäärä näillä tiloilla on noin 600 emolehmää. Hanketiloista 8 teki investointeja hankkeen aikana ja 8 tilaa rakentaa tai peruskorjaa vuoden 2006 kesällä. Investointien arvo tulee olemaan yhteensä noin 1,5 milj. euroa. Tilakohtainen emolehmämäärä vaihtelee pääasiassa 40-60 emon välillä, mutta mukana on useita 80-100 emolehman tiloja. Tilan peltopinta-ala on emolehmämäärää rajoittava tekijä useimmiten.

Koulutustilaisuudet

hlö

26.8. koulutuspäivä RAKU:n opiskelijoille, maatalouden ammattitutkinto	13
21.9. koulutuspäivä RAKU:n opiskelijoille, maatalouden ammattitutkinto	9
17.11 Luomumaidon ja-lihantuotannon valmennuskurssi	12
18.11} yhteistyössä Luomu-Keko –hankkeen kanssa	12
23.11 - " -	14
8.-9.12 Rakentajakoulutus, tilakäynnit ja luennot P-Savo/Kuopio	13

2.3 Emolehmätuotannon perusasioita, Emolehmäpäivä. Ylivieska	47
21.3 Emolehmätilan ruokinta ja rehuntuotanto. Ruukki	18
18.5 Erikoistunut naudanlihantuotanto, Raahen aikuiskoulutuskeskus, opiskelijat.	15
31.5 Talousseminaari naudanlihantuotannosta. Oulunsalo	57
2.6 ProAgria Pohjois-Savon neuvojat vierailulla Ruukissa	18
24.8 Koulutuspäivä ProAgrian Likvin tekijöille, Iisalmi	15
Lappi,Kainuu,PP,KP,PK,PS,KS, yhteistyössä TuKeVa- hankkeen kanssa	
27.10-7.11 Opintoretki Kanadaan	4

Tilavierailuja tehtiin 10 kpl ja niihin osallistui hankealueelta 48 henkilöä. Vierailuilla tutustuttiin emolehmätilojen tuotantoon ja haettiin vinkkejä rakennussuunnitteluun.

Hankeyhteistyö

TuKeVa-Kumppanuus – hanke	A-Tuottajat Oy
SNLT-hanke	A-Tuottajat Oy
Luomu-Keko –hanke	ProAgria Oulun Maaseutukeskus
Investoivat tilat-hanke	MTK Keski-Suomi
Tilaseos-hanke	MTT

Hankkeen esittely

10.9.04 Pro Agria Oulun Maaseutukeskus maitotilaneuvojat
 26.8.04 Raahen Aikuiskoulutuskeskus, karjatalouden ammattitutkinnon opiskelijat
 4.5.05 Pihvi-päivä ruukki
 Hanketta on esitelty kaikkien koulutuspäivien ja tapahtumien yhteydessä ja samalla on jaettu hanke-esityksiä
 A-Tuottajien tilaisuudet ja Sarvi&Saparo -lehti

Opinnäytetyö

Emolehmän hoito ja ruokinta, kotisivut Kati Pennanen ja Hannele Mäkinen
www.oamk.fi/luova/emolehma

Lehtiartikkelit

3.3.05 Etusivun artikkeli "Karjatalous huutaa emolehmiä apuun" Ylivieskan koulutuspäivästä ja tuotantoasioita. Kalajokilaakso-lehti
 4.5.05 "Tuottajia kannustettiin emolehmätuotantoon", Siikajokilaakso -lehti
 31.5.05 Pohjois-Suomen alueuutisissa, Yle TV1, talousseminaarin luennoitsijoiden haastattelupätkä.
 31.5.05 Suomalainen Maaseutu

Lypsy- lihashiehojen tehokkaammasta kasvatusmenetelmästä tehtiin MTT:llä koe. Ruokintakoe toteutettiin kahdella eri väkirehutasolla ja tarkempi raportti siitä on

luettavissa liitteessä 1. Tulosten perusteella voimakkaampaa väkirehuruokintaa voidaan suositella teurastukseen kasvatettaville hiehoille. Sen sijaan maidontuotantoon tarkoitetuilla hiehoilla on syytä käyttää matalampia väkirehutasoja.

Sonnin kasvatuksen osalta ruokinnan ja kasvatusolosuhteiden vaikutusta oli vaikea tutkia atrian aineiston pohjalta. Tilaselvitys tehtiin kahdella Kalajoella olevalla tilalla. Tiloilta valittiin kaksi karsinaa, joista toiselle annettiin rehua 1/3 normaalitaosta. Molemmille tiloille oli tehty a-indeksiluokitus, jonka pohjalta voidaan arvioida ympäristöolosuhteiden vaikutusta. Tilakokeen viimeiset sonnit menivät teurastukseen vasta tammikuun 2006 aikana, eli osa tuloksista on vielä laskematta ja arvioimatta. Tilakoetta tehdään myös Tavoite-1 alueen vastaavalla hankkeella, eli lopulliset tulokset tulevat ko. hankkeen aikana.

Kirjallisuus selvitys ruokinnan vaikutuksesta sonnien rasvoittumiseen on täydellisesti esitetty liitteessä 2.

Hankkeen toteuttamisen arviointi ja vastoinkäymiset

Hankkeesta tiedottaminen ja julkisuus

Hankkeesta on tiedotettu alkuvaiheessa lehdistötiedotteella, sähköpostitse sidosryhmille ja erilaisissa tilaisuuksissa. Tieto hankkeesta on levinnyt erittäin paljon tuottajien välityksellä toisille tuottajille ja koulutuspäivistä tehtyjen lehtiartikkelien kautta. Hanke on saanut julkisuutta monien eri kanavien kautta ja mielestämme se on tavoittanut hyvin kohderyhmänsä.

Hankkeen edetessä on saatu kokemuksia kehitystyöstä ja sitä kautta on viety uutta tietoa tiloille, näin mm. rakennusten toimivuudesta ja uusista malleista, rehuntuotannon suunnittelusta ja tuotannon muutosvaiheen hallinnasta. Emolehmätuotannon osiosta ei ole syntynyt varsinaisia julkaisuja, lukuun ottamatta kotisivut internetissä ja Kanadan matkaraportti.

Kanadaan tehty opintomatka oli erittäin onnistunut. Se loi uskoa tuottajiin ja mahdollisuuksiimme laajentaa emolehmätuotantoa. Matka myös osoitti, että meillä on vielä paljon töitä mm. tuotannon managementin ja eläinaineksen suhteen. Rakentamiseen saatiin myös hyviä ideoita. Matkan aikana muutamat tuottajat tekivät myös alkiohankintoja. Kanadan matkan terveisiä on esitelty koulutustilaisuuksissa ja avoimien ovien yhteydessä. Mukana olleet tuottajat ovat kertoneet myös omia kokemuksiaan tilaisuuksissa. Matkaraportti on laadittu.

Opinnäytetyönä toteutetut kotisivut, Emolehmä hoito ja ruokinta on tarjonnut peruspaketin aloittaville tiloille. Monet tilat hakevat tietoa internetistä, mutta emolehmätuotannosta siellä on edelleen erittäin vähän koottua tietoa. Sivut palvelevat tiloja hyvin ja Tavoite-1 hankkeen kautta niihin on tulossa kevään aikana jatkoa, aiheena Emolehmätuotantoon soveltuvat rakennukset.

Hankkeen toimintojen jatkaminen ja kehittämisehdotukset

Tällä alueella hankkeen toteuttaminen jäi kesken, koska aika oli rajallinen. Tuotantos suunnan muutos tai sukupolvenvaihdos on tiloille suuri asia ja siihen valmistaudutaan huolella. Emolehmätuotannon kehittämisessä tarvitaan aikaa ja tiedon välittämistä tiloille, jotta päätöksiä voidaan tehdä. Hankkeessa oli mukana useita sukupolvenvaihdostiloja, joiden muutosvaihe kestää jopa pari vuotta. Emolehmätuotanto on kuitenkin hyvin erilainen tuotanto ja erityisesti eläinten hankintaan ja rakentamiseen liittyvät asiat ovat haasteellisia tiloille. Koska kehitystyö jäi pahasti kesken, on hankkeelle haettu jatkoa ELMA-rahoituksesta, koulutushankkeena.

Tavoite-1 alueen hanke jatkaa edelleen emolehmätuotannon kehittämistä.

Emolehmätuotannon kehittämisehdotuksina voisi mainita rehuntuotannon- ja ruokinnan suunnittelun sekä eläinaineksen parantamisen ja suunnitelmallisen hyödyntämisen.

Hankkeen kirjallisista tuloksista tehdään MTT:n julkaisu ja tieto on sen jälkeen tuottajien käytössä kirjallisessa muodossa.

Raportin liiteaineisto

Liite 1: Ruokinnan intensiivisyyden vaikutus maitorotuisten hiehojen kasvuun, ruhon laatuun ja utarekudoksen kehitykseen

Liite 2: Ruokinnan vaikutus sonnien rasvoittumiseen

Liite 3: Hankkeen rahoitus

Liite 4:----

Hankkeen itsearviointi: miten hanke onnistui?

Hankkeen voidaan sanoa onnistuneen kohtuullisen hyvin. Hankkeelle asetettu tavoite mukana olevista yrityksistä täyttyi.

Hankesuunnittelun aikana indikaattoreihin olisi pitänyt perehtyä paremmin.

Alma-alueen ja Tavoite-1 alueen eriydyttyä omiksi hankkeiksi, olisi indikaattorit pitänyt määritellä tarkemmin. Kun kehittämishanke kohdistuu maatilayrityksiin, syntyy harvoin kokonaan uusia yrityksiä, koska sukupolvenvaihdoksessa kysymyksessä on omistuksen siirtyminen olemassa olevassa yrityksessä.

Säilytettyjen työpaikkojen kohdalla laskentaperusteena on ollut emolehmätuotantoon siirtyneet tuottajat. Ilman emolehmätuotantoon siirtymistä vaihtoehtona olisi ollut kasvinviljely ja siirtyminen tilan ulkopuolelle töihin.

Tilakohtaista- ja ryhmäneuvontaa tehtiin asetettuja tavoitteita vähemmän, mutta mielestämme kohtuullisesti osallistuneisiin yrityksiin ja resursseihin nähden.

Mielestämme hankkeen avulla voitiin luoda tukea päätöksen tekoon siirtymisestä emolehmätuotantoon. Hanke on osaltaan turvannut kotimaisen naudanlihantuotannon säilymistä alueella ja säilyttänyt päätoimisia työpaikkoja

maaseudulla. Hanke on osaltaan jakanut tietoa tuotannosta ja muokannut positiivista asennetta emolehmätuotantoa kohtaan, kannattavana ja varteenotettavana vaihtoehtona.

Hankkeen nimi Naudanlihantuotannon kehittäminen Pohjois-Suomessa (nauta-hanke)		Hankkeen numero 15980	
Hankkeen diaarinumero 589/3514-2004			
Hankkeen toteuttaja MTT		Yhteyshenkilö Päivi Lamminen	
Lähiosoite Tutkimusasemantie 15		Puhelin 08-27084508	Fax 08-27084599
Postinumero 92400	Postitoimipaikka Ruukki	Sähköposti paivi.lamminen@mtt.fi	

Hankkeen toteutusaika	02.06.2004- 28.2.2006
-----------------------	-----------------------

Ohjelma	
Alma	X
Tavoite 1	

1. HANKKEEN HENKILÖT (hankkeessa mukana olleet)

Nimi	Tehtävänimike ja vastuualue
Lamminen P. Huuskonen A.	Projektipäällikkö, hankkeen toteuttaminen Tutkija, kirjallisuus
Kärki M. Joki-Tokola E	Projektityöntekijä, tilaneuvonta vanhempitutkija, hallinnointi
Huumonon M. Seppä J Huttu S	Tutkimusmestari, koe-eläintenhoito Tutkimusapulainen, avustaminen hankkeen toteutuksessa Tutkimusmestari, Atk-tuki
Pasanen A-L Myllymäki M	toimistosihtööri toimistosihtööri
Mäki E Ukkola O	tutkimusmestari, koe-eläintenhoito tutkimusapulainen, koe-eläintenhoito
Leiviskä E.	tutkimusapulainen, eläinkokeet.

2. HANKKEEN OHJAUSRYHMÄ

Puheenjohtaja sihtööri ja jäsenet	Organisaatio
Pj. Juha Marttila	Tuottaja
vpj. Eero Isomaa	Tuottaja
sihtööri Päivi Lamminen	MTT
Erkki Joki-Tokola	MTT
Juha Hämäläinen	Keski-Pohjanmaan maaseutukeskus
Kyllikki Lumijärvi	Oulun maaseutukeskus
Heikki Marjala	Tuottaja
Juha Räisänen	Tuottaja
Juha Alatalo	A-tuottajat
Päivi Volanto	Rehuraio
Markku Rimmi Tiina Lämsä	Saarijärven kunta Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus

3. HANKKEEN YHTEISTYÖTAHOT

A-tuottajat

Rehuraio
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

4. SAAVUTETUT TAVOITTEET SUHTEESSA HANKESUUNNITELMAAN

(Toteumatiedot tukipäätöksessä vahvistetuista indikaattoreista esitetään indikaattorilomakkeella. Muut lisäselvitykset erillisillä liitteillä)

Kts. kirjallinen raportti

5. KESKEINEN TOIMINTA HANKKEEN TOTEUTUSAIKANA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

kts. kirjallinen raportti.

--

6. SAAVUTETUT TULOKSET JA VAIKUTUKSET HANKKEEN AIKANA

(Loppuarvio hankkeen ympäristövaikutuksista ja sosiaalisista vaikutuksista esitetään indikaattorilomakkeella. Lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

kts. kirjallinen raportti

--

7. OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOISTA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

8. HANKKEEN SYNNYTTÄMÄT JATKOTOIMENPITEET (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

kts. kirjallinen raportti

9. HANKKEEN AIKANA TUOTETTU MATERIAALI esim. julkaisut, esitteet (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

LAMMINEN, P., HUUSKONEN, A., ALATALO, J. 2005. Miten nauta rasvoittuu?. Lihatalous 63, 1/2005: 28-29
 LAMMINEN, P., HUUSKONEN, A., ALATALO, J. 2005. Rasvoittuminen hallintaan - tutkimuksella uutta tietoa sonnien ruokintaan. Sarvi & saparo 1/2005: 6-7.

Opinnäytetyön kotisivut löytyvät osoitteesta:<http://www.oamk.fi/~mjarvi/emolehma/>

Koulutustilaisuuksissa on jaettu hankkeen esitteitä ja muuta aiheeseen liittyvää materiaalia.

Maataloustieteen Päivät 2006, posterit: Ruokinnan intensiivisyyden vaikutus maitorotuisten hiehojen kasvuun ja ruhon laatuun.

10. ESIIN TULLEET ONGELMAT HANKKEEN TOTEUTTAMISESSA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

kts. kirjallinen raportti

11. HANKKEEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET HANKKEEN AIKANA

Kustannuslaji	Euroa
Palkat ja sivukulut	143781,81
Ostopalvelut, palkkiot ja niiden sivukulut	3964,29
Matkakulut	18567,07
Muut kustannukset, vuokrat	13034,99
Muut kustannukset, tomistokulut	1170,47
Muut kulut	8250,37
Kokonaiskustannukset	188769,00
Bruttomenot yhteensä	188769,00
Tulot (vähennetään)	
Nettomenot yhteensä	188769,00

12. HANKKEEN AIKANA TOTEUTUNUT RAHOITUS YHTEENSÄ

Rahoittajan nimi	EU	Valtio	Kunnat	Yksityinen	Muu rahoitus	Oma rahoitus	Yhteensä
TE-keskus	50967,00	100048,00					151015
MTT						18877,00	18877
Rehuraision A-Tuottajat viljelijät				10000 6000 2877			18877
							188769

Paikka ja aika

9.3.2006

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Erkki Joki-Tokola

LIITTEET _____ kpl